

עלון תורני

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

פרשת תצוה

שבת זכור	קובלנקה:	לונדון:	פריז:	ניו יורק:	ת"א:	ב"ש:	חיפה:	י-ם:	הדלקת נרות:
הפסרת 'ויאמר	19:01	17:21	18:13	17:33	17:21	17:23	17:14	17:05	צאת שבת:
שמואל'	20:09	18:41	19:30	18:35	18:19	18:19	18:18	18:17	ר"ת:
	20:44	19:05	19:57	19:06	18:55	18:58	18:56	18:58	

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ד הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

פרשתנו פותחת "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד" הדברים כפשוטן ידועים, אך גם ידוע במדרש שישראל נמשלו לשמן זית שהזית טעמו מר אך ממנו יוצא השמן הטוב והבריא ביותר, אבל בשביל להוציא ממנו את השמן צריך לכתוש אותם ולשים עליהם קורה גדולה, כדי שיצא השמן. לפעמים כתוב רחמנא ליציל ששמישראל לא עושים רצונו של מקום הקב"ה מביא עליהם אומה קשה ומלך קשה כדי שיחזרו בתשובה ויעשו את רצון המקום וזה הכתישה.

אבל יש פה גם רמז לגאולה רבנו הקדוש האור החיים אומר "ואתה תצוה.. ויקחו אליך" למה כתוב אליך הרי צריך להביא את השמן לאהרון ולא אל משה? אלא שידוע שגואל ראשון הוא גואל אחרון, וכבר כתב את זה רבנו בפרשת ויחי בשם הזוהר חדש על מה שכתוב "מה שהיה הוא שיהיה" שזה ר"ת משה שהוא שגאל אותנו ממצרים והוא יגאל אותנו בגאולה העתידה. ושואל הרי כתוב על המשיח שהוא בן פרצי והיינו שהוא מבית דוד ומזרע יהודה והרי משה רבנו הוא משבט לוי, ועונה שהייחוס של גופו הוא באמת מבית דוד מזרע יהודה אבל הנשמה היא הנשמה של משה רבנו, לכן נאמר אצלנו בכתוב "ואתה תצוה" אתה משה רבנו קודם כל תצוה ותחבר ותלקט בצוותא את כל בני ישראל כי הדבר הראשון זה אחדות, ואח"כ יקחו אליך" מה זה אליך? לגאולה שתלויה בכך שהעם יעזרו לך בזה, וכמו שכתוב במלחמת עמלק "ידי משה כבדים... ואהרון וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד" וכך ניצחו במלחמה, גם כאן משה רבנו צריך תמיכה דאורייתא. ומה הם יקחו ממשך הכתוב "שמן זית זך" שהכוונה על לימוד התורה שהיא נקראת שמן כמו שכתוב מי שזהיר בשמן הווין לו בנים תלמידי חכמים, כי שמן רומז לתורה.

וכך יתפרש הפסוק: שבכדי לקרב את הגאולה שהיא 'אליך' ותלויה בכך צריך שמן זית זך שזה התורה. אבל צריך שהלימוד יהיה זך מכל אבק ופסולת אלא זך ונקי לכבוד ה'. ועוד שהלימוד תורה הזה יהיה 'כתית' דהיינו שאדם יכתת את גופו וילמד בעמל ויגיע כמו שכתוב "אדם כי יקריב מכב" שאדם מוותר מהמנוחה שלו ומתעתענוגים כמאמרנו ל אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה.

והמשך הפסוק "כתית למאור" שהאדם לא רק ילמד לעצמו אלא ליכות את הרבים ולקרבן לעבודת השם ולתת להם הוראות נכונות. שהאדם צריך להיות כמו מאור לאחרים ואזי הוא יהיה נר תמיד. וכמו בברכות של ההפסדה אנחנו מזכירים את דוד ואומרים שלא יכבה נרו לעולם ועד כי הקב"ה הבטיח שבית דוד לא יכלה וכמה שעשו גזרות נוראות וכו' תמיד הקב"ה שמר על בית דוד שיתקיים לכן אנו אומרים דוד מלך ישראל חי וקיים. ובסוף הוא יבוא בעצמו עם נשמתו של משה ויגאלנו. אך לקרב או לחק חלילה את ביאתו זה תלוי בלימוד תורה שלנו, וכמו כן על ידי לימוד התורה בדרך הנזכרת הגאולה באה בשלווה בנחת ובעונג ולא בשפיכות דמים חס ושולם.

וסוף הפסוק "לעלות נר תמיד" כי כשתבוא הגאולה במהרה בימינו היא תהיה גאולה נצחית ללא הגבלות ותתקיים תמיד.

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רווח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל 03-9030580 פקס 039030891

מייל: m.torni@maco.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יחיאל רווח שליט"א.

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רווח שליט"א ראש המכון

ברדין שיני שום שנותר בקצוות חלק מן השורש ללא השערות אם יש לחוש לרוח רעה

נשאלנו כמה פעמים אודות סוגיית לינת לילה בשומים, שקיי"ל שאם שייר בהם קליפתם או עיקרם מותרים ואין לחוש, ודנו מהו הנקרא עיקרם האם זה דווקא השערות או אף כל חלק שאיננו מגוף השום. ואמרת שכל חלק הנשאר כגון שלא חתך עם סכין את ראשם ונותר שם מעט אין לחוש לגילוי. והתעוררנו בעניין זה לגבי מפעל יצור של שומים שהיו מקולפים במפעל בלא שימוש כלל במכונה או סכין וכל חלק של שורש השום תפוס בכל פלח, אולם את הקליפה מסירים מכל הפלחים ובתום ההכנה נכנסים לשקית אטומה.

והנה מקור הדין לחשוש שלא לאכול שום קלוף הוא בדברי הגמרא במס' נידה ד"ז ע"א בדברי רשב"י חמשה דברים העושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו, האוכל שום קלוף, ובצל קלוף, וביצה קלופה, והשוותה מים מזוגין שעבר עליהם הלילה, והלן בבית הקברות וכו', ובהמשך הגמרא שם האוכל שום קלוף וכו' ואע"ג דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי, רוח רעה שורה עליהן, ולא אמרן אלא דלא שייר בהן עיקרן או קליפתן אבל שייר בהן עיקרן או קליפתם, לית לן בה.

ומבאר רש"י שם מהו נקרא עיקרן לגבי שום ובצל "שערות שבראש השום והבצל" כלומר משמע מדברי הגמרא שכל המקום לחשש אינו אלא באופן שכל חתיכת השום או הבצל קלוף לגמרי, אך אם נותר מעט קליפה או מעט עיקר אין חשש ומותר. וכן כבר כת הסמ"ק שיש בני אדם אוכלים שומים קלופים שחוקים בשבת שחרית, ויש שאינם חוששים מאחר שלחם מעורב בתוכם ויש שמשמיין קליפת השום לתוכם" הרי שגם הוא מתיר אם שמו הקליפות ביניהם. והביא את דבריו למעשה בספר שבט מוסר. ובעל הציץ אליעזר.

והנה ידוע שרבינו הרמב"ם ומרן בשולחן ערוך השמיטו לגמרי דין זה, והגם שמרן הקדיש סימן לסוגיית הדברים האסורים משום סכנה ביו"ד סי' קט"ז מ"מ לא הזכיר כלל דין זה של שום בצל וביצה הקלופים. ומכאן הסיקו רבים מפוסקי הדורות האחרונים שהסיבה שהשמיטו זאת כיון שידעו שאין לחוש בזמנינו ע לרוח רעה בדברים אלו. ומכאן יובן מדוע כן הזכירו הרמב"ם ומרן כמה דברים אחרים האסורים משום סכנה כדוגמת אוכלין ומשקין שהיו תחת המיטה שאסורים משום רוח'.

והגם שהשו"ע השמיט דין זה מ"מ רבנו הפר"ח הזכיר זאת להלכה. וכן כתב בשולחן ערוך הרב שאסור לאכול שום או בצל או ביצה קלופים שעבר עליהם הלילה ואם שייר בהם עיקרם והוא השיעור שבראש השום והבצל או מעט קליפתם, מותרים.

ובספר בית שלמה אסר את הקלופים הנז' אפילו בדיעבד. ובשו"ת מנחת יצחק ציין לדברי השו"ב שגם אסר בדיעבד. ומרן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל דעתו שבדיעבד אין להחמיר וכ"ש בהפסד מרובה והתורה חסה על ממונם של ישראל ועכ"פ לכתחילה אין להתיר אלא ע"י תערובת. וע"פ זה התירו להשאיר במאפיות ביצים פתוחות כל הלילה ששמים בהם סוכר או מלח כשני אחוז.

כאמור בנידון שלנו ישנו בראש כל אחד מפלחי השום חלק מהשורש וזהו עיקרו של השום וראינו בגמ' שזה מועיל. ומה שכתב רש"י שזהו דווקא שערות שבראש השום יש לומר שהוא רק נתן מקום לעיקר השום אך באמת גם עיקר ללא שערות מועיל.

והנה הגם שהגמרא בנדה כותבת שאע"ג שארזים בסל וצרורים וחתומים מ"ש אסור משום רוח' מ"מ כתבו האחרונים שיש מן הפוסקים שצינו את האיסור של שום קלוף אך לא הזכירו שזה אסור גם כשהוא מכוסה והגם שבשו"ע הרב כן הזכיר דבר זה מ"מ הרב פר"ח השמיט את האיסור אף כשהם צרורים, ולכן יש מי שהתיר כשזה סגור בקופסא. אך מ"מ בשו"ת ציץ אליעזר כתב שאין נראה להלכה להקל בזה אך אפשר לצרף סברה זו כסניף להקל.

על כן הלכה למעשה שבשיני שום הקלופים שנשאר בהם עיקרן בראשם אין לחוש ללינת לילה (שו"ת שש משור ח"א יו"ד סימן י"ח)

רבי יצחק בן רבי משה אבולעפיה היה אב"ד דמשק ורב בטבריה ובירושלים, מחבר "לב נשבר" וסדרת ספרי "פני יצחק". רבי יצחק שימש כחכם באשי של דמשק בשנים תרמ"ג - תרנ"ד תולדות חייו כללו עקירות חוזרות ונשנות ממקום למקום. הוא נולד למשפחת אבולעפיה המוכרת והמיוחסת, שישבה בכמה קהילות בארץ ישראל ובסוריה.

רבי יצחק היה נכדו של הגאון רבי חיים ניסים אבולעפיה המכונה בשם חנ"א שהיה רבה של טבריה והראשון לציון בירושלים. רבי חיים ניסים אבולעפיה נולד בטבריה והיה מבני בניו של חיים אבולעפיה השני. תקופה מסוימת שימש כרב בדמשק, אך רוב הזמן שימש כרבה של טבריה. בהיותו למעלה מחמישים, עבר לירושלים. בשנת ה'תר"י, לאחר שנפטר הראשון לציון, הרב יצחק קובו, הפצירו בו שישב על כיסא הרבנות כרב הראשי. החנ"א הסכים, ובכ"ט בתשרי ה'תר"י הוכתר לרב הראשי. זמן כהונתו כרב ראשי היה 6 שנים 41 חודשים. הוא חיבר מספר ספרים אך הם לא ראו אור, ורק שלושה מהם ידועים - קרא חנ"א, ארש צבי ותוצאות חיים. נפטר בכ"ח שבט ה'תרכ"א ונקבר בבית הקברות בהר הזיתים.

אביו של רבי יצחק - בנו של החנ"א - רבי משה אבולעפיה אף הוא היה תלמיד חכם וסוחר נכבד, היה בעל מעמד בפני עצמו ואחד מחברי הנהגת הקהילה היהודית בדמשק. אולם מעמד זה היה לו לרועץ עם פרוץ עליית הדרס בדמשק בשנת ת"ר נאסר גם רבי משה אבולעפיה יחד עם שאר הנהגת הקהילה ועבר התעללות קשה במסגרת משפטי "עלילת דמשק". כנראה בשלב זה נשלח הילד לבית סבו רבי חנ"א בטבריה שם התחנך ולמד.

לאחר שנתמנה הרב חנ"א לראשון לציון עבר להתגורר בירושלים עם נכדו רבי יצחק אבולעפיה. על גדולתו בתורה אפשר ללמוד מכך שכשהיה בן 23 בלבד, בשנת תר"ח שימש שד"ר מטעם כוללות טבריה לטריפולי ולתוניס, ושנה לאחר מכן נסע מטעם כוללות צפת לצפון אפריקה.

לאחר פטירת סבו בשנת תרכ"א החליט הרב יצחק אבולעפיה לשוב לדמשק. בזכות ייחוסו וגדולתו בתורה, והתקבל הרב הצעיר כחבר בית הדין בעיר. בשנת תרל"ג נפטר אב בית הדין, הרב אהרן יעקב בנימין בגדאדי, ולמינויו של רבי יצחק לתפקיד היה תומכים

וגם מתנגדים. המאבק החריף כשנה לאחר מכן, כאשר נפטר החכם באשי רבי יעקב פריץ, ותומכיו רצו למנות את הרב אבולעפיה לחכם באשי במקומו. במאבק עורבו בידי שני הצדדים מושל המחוז, הראשון לציון בירושלים ואפילו החכם באשי באיסטנבול. ואולם, בסופו של דבר לתפקיד התמנה רבי חיים יצחק קמחי, מאיסטנבול שהוגדר ממלא מקום החכם באשי. לאחר שהתפטר הרב קמחי מתפקידו, המאבק על כהונת החכם באשי של דמשק שב והתחדש ביתר שאת: חוסר יכולתם של הצדדים הנצים להגיע להכרעה הביא לבסוף להתערבותו של מושל סוריה באותה תקופה, מוחת פאשא, ששאף להשיב את סדרי ההנהגה התקינים לקהילה היהודית, כפה עליהם המושל את מינוי הרב אפרים מרקאדו אלקלעי לחכם באשי. ואולם בשנת תרמ"א סיים מדיחת פאשא את כהונתו, ועם לכתו נחלש מקור כוחו של הרב אלקלעי וכשנתיים לאחר מכן התפטר מתפקידו, והרב יצחק אבולעפיה, שראשי מתנגדיו עזבו את דמשק, מונה לחכם באשי והוא בן 56.

בתחילת כהונתו דאג עבור המצב הכלכלי של הקהילה אחרי שעברה תקופה קשה, לאחר שהתגלעו סכסוכים בינו ובין רבנים אחרים ובין עשירי הקהילה. הוא הודח בשנת תרנ"ד. ותחתיו מונה רבי שלמה אליעזר אלפנדר, נאלץ לעזוב את דמשק וכיהן כמה שנים כרבה של תירייה. שלוש וחצי שנים לאחר הדחתו, התפייס עם הרב אלפנדר ושב לכהן כאב"ד בדמשק.

הרב אבולעפיה נמנה עם גדולי הפוסקים ומורי ההלכה במזרח התיכון במחצית השנייה של המאה ה-19. הוא עמד במשא ומתן בהלכה עם רבים מחכמי דורו מתוך עמדה עצמאית, תקיפה ובלתי מתפשרת. את רוב תשובותיו וחלק מדרשותיו כינס בששת כרכי ספרו הגדול "פני יצחק". פסק דינו (משנת ה'תרס"ד), על היתר נישואין לקראית בקבלת חברות אף בלא גרות, נתקל בהתנגדות קשה, והוא נסוג וביטל את ההיתר הלכה למעשה.

בשנת תרס"ח בעקבות מהפכת 'הטורקים הצעירים' הודחו הרבנים המכהנים מטעם האימפריה העות'מאנית, ובהם ה"חכם באשי" של דמשק, הרב אלפנדר. הרב אבולעפיה נקרא לשוב ולשמש כחכם באשי זמני, הוא עשה בדמשק זמן קצר, ולאחר כמה חודשים שב לטבריה ונפטר בה בט"ז אדר בשנת ה'תר"ע. הוא נטמן בבית העלמין בטבריה.

מילי הקסידות

ועל פי האמור שבזמן שאין עושין וכו' יהיו אומות העולם חובטין אותם כדי שיחזרו בתשובה, ועמלך בא עליהם על כמה עוונות כדו"ל ובפרט על שרפו ידיהם מהתורה וא"כ הרי עמלק עשה רצון השם כדי שיחזרו בתשובה.

אך יישיב ע"פ מה שהביא רש"י בפ' תצא "אשר קרד": כפשוטו לשון מקרה והזדמנות והפ' הב' הוא לשון קרירות משל לאמבטי רוחתת ישב זה בתוכה קירר אותה בפני אחרים יעו"ש.

והרב דרכי הים כתב בשם מהראנ"ח שלמ"ד קרד לשון קרירות, יש לומר שרצו עמלק לקנות לעצמם שם ע"י שילחמו בישראל. ואילו למ"ד מקרה נלמד שלא הייתה כוונת עמלך לקנות שם לעצמם כי איזה שם וגדולה יש למי שנלחם עם עבדים שניצלו מן השביה?

ולדרכנו יובן שעמלק נזדווג לישראל בכדי לנסות את ישראל היש ה' בקרבם, ופירוש העניין שלא קיבלו ישראל את התורה מלב ונפש אלא באונס וכו' כמשו"ל מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמנם זה שקיבלו עליהם את התורה בפיהם זה העיקר ודברים שבלב אינם דברים, ויש בידם זכות פיהם. אך על זה בא עמלק בכח עשיו שיש בידו זכות כיבוד אביו שבשפתיו כבדו אך ליבו היה רחוק ממנו ועל כן דווקא עמלק נזדווג להם.

וכך נפרש שכשהקול לחודיה קול יעקב ולבו רחק ממנו אזי הידים ידי עשיו כי גם לו יש את זכות הפה כנ"ל

וע"פ זה כוונת מאמרו"ל לכו אל בלעם וכו' מצפצפין בקולם וכו' שרוצה לומר להם לא רק שלומדים אלא שמצפצפים בתמידות בלימוד התורה מתוך שקיבלו בליבם, אכן זו חכמת בלעם שידע דבר זה. וכיון שעמלק רוצה להזדווג לישראל על שלא קבלוה בלב על כן אמרו רז"ל זכור בפה ובלב שצריך גם קבלה בלב.

ועל כן קצף ה' וצוהו למחות את עמלק יותר משאר עמים כי שאר עמים משעבדים לישראל כדי שישובו בתשובה משא"כ עמלק מגמתם לאבד ישראל חלילה אף אם זכאים ועוסקים בתורה בפיהם.

ועל כן קוראים בפרשת זכור בספר התורה כדי לעורר כח עליון ולהוסיף כח בפמליא של מעלה להלחם בעמלק ע"י סוד התורה.

(מהספר פני יצחק לרבי יצחק אבולעפיה זצ"ל)

איתא במדרש רבה בפרשתנו וז"ל "זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך" וכי לא נקראו ישראל אלא כזית בלבד והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, כגפן, שנאמר "גפן ממצרים תסיע", תאנה, "כבכורה בתאנה בראשיתה" וכו' ובא ירמיה לומר זית רענן? אלא לומר לך מה זית זה מגררין אותו וחובטין אותו... וטוחנין ואח"כ נותנין את שמנו. כך ישראל באים אוה"ע וחובטין אותם ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם שנאמר בצר לך וגו'. דבר אחר כל המשקין אדם מערב וכו' אבל השמן וכו' צף למעלה מהם, כך ישראל כשעושין רצונו של מקום הם למעלה מכל האומות שנא' ונתת ה' א"ל עליון וכו' הוי זית רענן קרא ה' שמך" עכ"ל הנה מתבאר מזה המאמר שכשישראל עושין רצונו של מקום הם למעלה מכל האומות וכן אמרו רז"ל בזמן שישראל עושין רש"מ אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם. והכי איתא בב"ר פ' תולדות וז"ל "הקול קל יעקב" לא עמדו פילוסופים גדולים כבלעם וכו' נתכנסו כל אוה"ע אצל בלעם ואמרו לו תאמר שאנו יכולים להזדווג לאומה זו אמר להם לכו חזרו על בתי כנסיות ובתי מדרשות שלהם אם מצאתם אותם מצפצפים בקולם אין אתם יכולים להם שכן ברכם יעקב אביהם "הקול קל יעקב" - בזמן שקול יעקב בבתי כנסיות ומדרשות אין יכולים להם וכו' עכ"ל, וצריך לדקדק מה חכמה נמצא בבלעם כל כך במה שאמר להם הרי אפילו דרדקי של בית רבן יודעים דבר זה.

ובש"ס איתא הקול וכו' בזמן שהקול קל יעקב אין הידים ידי עשיו וכו' ופירוש הדברים כפשוטו הוא שיצחק תמה כי הרגיש בחוש המימוש שהידיים ידי עשיו שעירות אך הקול מורה שהוא קול יעקב כמו שפירש רש"י שרגיל היה שם שמים להיות שגור בפיו, וזה מה שתמה יצחק "הקול קל יעקב והידיים ידי עשיו" ולזה באה דרשת רז"ל דכיון שהקול קל יעקב ששם שמים שגור בפיו אין יכולת לידי עשיו לשלוט בו, ומכאן למדו ללשון שיליה שאם אין הקול קל יעקב אזי וכו'. אמנם צריך לדקדק למה תלו את זה בפה שאמרו קול יעקב ולא אמרו בסתם בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וכו'?

אך נקדים דהנה כתבו התוס' במגילה י"ז שמצוות זכירת עמלק היא גם בלב וגם בפה וצ"ל מדוע. וכן צריך להבין למה כל החרדה על מחיית עמלק יותר משאר אומות המצרות לישראל שלא צוה ה' למחותם כך? וע"פ פשט י"ל כדפרש"י שהם ציננו את כל האומר מהפחד של ישראל וכו'.

מישג בכשרות

אסורים מצטרפים

שני איסורים מצטרפים יחד: א. להשלים לשיעור כדי להתחייב בעונש; ב. לאסור את ההיתר שנתערבו בתוכו

בהשלמות השיעור:

הכלל: שני דברים האסורים מחמת שם אחד, מצטרפים זה עם זה להתחייב עליהם העונש האמור בו, שנאמר בבהמות טמאות: טמאים - מלמד שמצטרפים זה עם זה שאפילו אכל חצי זית מגמל חי, וחצי זית מחזיר מת, או משאר טמאים, מצטרפים.

באיסורים חלוקים, שהם מלאוים מיוחדים, נחלקו בדבר: יש סוברים שאין מצטרפים להשלים השיעור כדי להתחייב במלקות. ויש סוברים שכל איסורים שבתורה מצטרפים זה עם זה ללקות עליהם בכזית, שכולם נכללים בלאו אחד: לא תאכל קל תועבה - הרי הוא בכל תאכל.

הלכה ששני איסורים - בין משני מינים בין ממין אחד - אינם מצטרפים למלקות. לפיכך: אם צירף חצי זית מנבלת בהמה טהורה וחצי זית מבשר בהמה טמאה - אינם מצטרפים.

בתערובת בהיתר:

איסורים שהם משם אחד שנפלו לתוך היתר ונתערבו, מצטרפים זה עם זה לאסור את כל התערובת, עד שיהיה בהיתר שיעור כדי לבטל את כולם. ולכן התרומה ותרומת-מעשר וחלה ובכורים, שנפלה סאה אחת מכולם לתוך פחות ממאה סאים חולין, נאסרו כל החולין, לפי שכולם שם אחד של תרומה, שגם החלה והבכורים נקראים תרומה, ומצטרפים זה עם זה.

בדברים שאין שמוזיהם שוים:

היה שם האיסור אחד, אבל אין שמוזיהם של הדברים שנפלו שוים, כגון תבלין של ערלה או של כלאי-הכרם שהיו משלשה שמות, כמו פלפל לבן ופלפל שחור, או שהיו משם אחד אבל משל מינים מיוחדים, כמיני הכרפס שמינים הרבה נקראים בשם אחד "כרפס", נחלקו תנאים: תנא קמא סובר שמצטרפים לאסור את התערובת, אף על פי שבכל אחד מהם לבדו אין כדי ליתן טעם בהיתר. וכן מצטרפים לאסור את התערובת ביבש עד שיהיה בהיתר מאתים כנגד כולם, כדין ערלה וכלאי הכרם שבטלים במאתים. ר' שמעון סובר שאינם מצטרפים. ונחלקו אמוראים בדעת תנא קמא: אביי סובר שדוקא בטעמם שזה מצטרפים, או שיהיו כולם מיני מתיקה שבאים למתק את הקדרה והרי זה כטעמם שזה; ורבא סובר שאפילו אינם שוים לא בשמם ולא בטעמם מצטרפים, לפי שתנא קמא סובר שכל איסורים שבתורה מצטרפים זה עם זה. ופסק הרמב"ם כתנא קמא לדעת אביי.

באיסורים שהם משני שמות, כגון ערלה וכלאי הכרם, שנפלו לתוך היתר ונתערבו, נחלקו תנאים, ושלוש דעות בדבר: תנא קמא סובר שהם מצטרפים בין לאסור את הקדרה בנתינת טעם, ובין לאסור ביבש ביבש, עד שיהא שיעור ביטול כנגד שניהם; ר' שמעון סובר שאינם מצטרפים כלל, לא לנתינת טעם ולא ביבש ביבש, וכל שאחד מהם לבדו אינו נותן טעם, או שיש שיעור ביטול כנגדו, התערובת מותרת; ר' אליעזר סובר שמצטרפים לנתינת טעם, ולא ליבש ביבש. ופסק הרמב"ם כתנא קמא.

הצטרפו ל'בית המעשר'

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

ניתן להצטרף ל'בית המעשר'
באתר המכון או במענה הטלפוני

03-9030580

יקבל נגיעות של מוזיקי מחסן בוגרים וחולים, ועל כן קודם השימוש בו יש לפזר את חוטי התבלין או האבקה על משטח בצבע כתום ולהתבונן שאין חרקים או סימני חרקים כגון קורים או גבישים.

חוריאג'

תבלין זה איננו אלא תערובת תבלינים גם יחד. יש תערובת המיוחדת לקפה, ויש תערובת מיוחדת לבישול. המרכיבים העיקריים לקפה הם: הל, קינמון, זנגביל ואגוז מוסקט - המרכיבים העיקריים למרק הם: כורכום, כוסברה יבשה, הל, כמון ופלפל שחור.

אבקת תבלין של חוריאג' שכבר טחון, באם היא הטחינה טרייה [לעיני הצרכן ולכתחילה קודם הטחינה יבדוק מדגמית לוודא שהתוצרת בחזקת נקיה] - המוצר בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה. באם היא תוצרת מאוחסנת, יש לפזר את האבקה על גבי משטח בצבע כתום ולבדוק שאין חרקים בוגרים או זחלים, גושים או קורים. באם נמצאה נגיעות באבקה הטחונה, הסרת הנגיעות קשה ועדיף שלא להשתמש במוצר זה.

חלווה

החלווה הוא ממתק המיוצר על בסיס טחינה. לטחינה מוסיפים מספר מרכיבים, והעיקריים שבהם: שמן, תמצית שוקולד, מלח, גלוקוז, אדוכן, וגילין, מלח לימון, סוכר, שקדים או אגוזים ושורש חלבה [=ספונירה] שלאחר מיצוי מה שיוצא ממנו משמש כחלבון. [וראה בשו"ת שש משור - שהובא בעלון בשבוע שעבר, מה הטעם שאין בזה חשש לבישול עכו"ם].

המוצר הסופי הוא בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה. לאחר פתיחת המוצר יש לשומרו באריזה אטומה מחשש לנמלים התוקפים מוצר זה עקב מתיקותו.

צמח הזעפרן

מקור השם הוא בערבית "אספר" שפירושו צבע צהוב, זעפרן ידוע ומפורסם ומהעתיקים שבתבלינים, הוא גדל על צמח ממשפחת האירוסיים ומהפרח שלו מופק התבלין. התבלין מופק מהצללקות בפרח [בכל פרח 3 צלקות]. כיום הוא מופק יחד עם עמוד העלי [שהוא צהוב יותר], משום שאחרת מחירו יאמיר הרבה יותר ממחירו כיום. הוצאת הצלקות מן הפרח מבוצעת בעבודת כפיים בלבד. להפקת ק"ג אחד של זעפרן זקוקים לכ-150 אלף פרחים ולכ-100 שעות עבודה ולכן מחירו הוא מהיקרים בעולם המזון. הזעפרן נמכר ומשווק לפי משקל של גרם בודד. הזעפרן גדל בכמה מקומות בעולם ועיקר שיווקו הוא מאיראן, הודו, דרום מרוקו, ספרד, ארה"ב ועוד. מסביב לתבלין זה ישנה תעשייה גדולה של זיופים, ניתן למצוא זיוף העשוי משערת תירס חתוכים וצבועים. תבלין הזעפרן משווק כמות שהוא, ומשווק אף כמוצר טחון.

אופן הבדיקה והשימוש: זעפרן טהור הוא בחזקת נקי ואינו טעון בדיקה. הן המשווק בשלמותו והן הטחון. תוצרת מאוחסנת, אם היא נשמרה כל העת באריות הרמטיות [דבר שבלאו הכי חובה לעשותו כדי שהתבלין יישמר טרי] הרי שהוא בחזקת נקי. אולם באם נשמר באריות שאינן הרמטיות או נרכש בחנות והוא לא אוסן כראוי, קיים חשש שהוא

פנת המעבדה

זעפרן

מבזלזלי קו ההלכה

האם ניתן לקיים את מצות השתייה בפורים במשקאות חריפים או כמין ענבים?

כידוע, מצוה לשותות יין בפורים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ולפחות לשותות יותר מהרגיל. לדעת הגר"צ פראנק אין לקיים מצוה זו אלא ביון, משום שנס הפורים נעשה באמצעות היין במשתה אסתר; ולדעת הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ, אם כי עדיף לקיים את המצוה ביון, ניתן לקיימה גם במשקאות חריפים, כגון 'וודקה' ו'ויסקי'.

וגם לדעת הגרי"י קניבסקי ניתן לקיים מצוה זו במשקאות חריפים, אולם יש לשותות גם מעט יין, כדי לקיים את הנאמר במגילה: "ימי משתה ושמחה". ולעומת זאת, שתיית מיין ענבים - דעת הגר"ש וואזנר שאין בה מצוה כלל, משום שאינו משמח כיון שנאמר עליו: "ויון ישמח לבב אנוש". (ביאורים ומוספים למשנ"ב 'דרשו', תרצ"ה, 16)

האם ניתן לקיים מצות מתנות לאביונים בצ'ק?

לדעת הגר"ש"ז אויערבך, הגרי"ש אלישיב, הגר"ש וואזנר והגר"ח קניבסקי, ניתן לקיים מצות מתנות לאביונים באמצעות צ'ק 'מזומן' - דהיינו שנושא תאריך של יום הפורים או קודם לכן - אם ניתן לקבל כסף תמורתו מ'גמ"ח' או משכנים וחברים, ולחילופין, לרכוש באמצעותו בחנות ביום הפורים; אולם לדעת הגר"נ קרליץ אין יוצאים בכך ידי חובה אלא כשניתן לפדותו בבנק ביום הפורים.

ובנתינת צ'ק דחוי לגבאי צדקה, כשהגבאי נותן לאביונים את תמורתו בכסף מזומן - לדעת הגר"נ קרליץ צריך הגבאי לזכות את הכסף לבעל הצ'ק טרם נתינתו לאביונים, אולם לדעת הגרי"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי אין צורך בכך. (ביאורים ומוספים למשנ"ב 'דרשו', תרצ"ד, 4)

בדיקת דג החרב על ידי מודינו ראש המכון

לכל זמן ועת, כמה חפצתי להגיע לדג חרב קטן כדי לראות את דברי חלק מהפוסקים וכלל המדענים שהדג בהיותו קטן יש עליו קשקשים. ולכן הוא כשר גם כאשר הם נושרים במים. כידוע שהכנסת הגדולה התיירו. ועוד מחכמי דורו. ומאידך רבים חלקו עליו. אולם כל הויכוח היה במציאות. ובין היתר היה ויכוח כזה בין חכמי מרוקו.

כאשר חכמי טנג'ר ותיטואן התיירו כי הכירוהו שיש בו קשקשים בקטנותו. ומאידך חכמי המערב הפנימי הכירוהו רק כשהוא גדול ומסחרי יותר ואז משיר הקשקשים. ואסרוהו. ומאז במרוקו זה נהיה מנהגי עדות למתירים ולאוסרים.

ההוראה האחרונה של הגאון רבי אהרון מונסונגו זצ"ל רבה של מרוקו האחרון לאנשים ששאלוהו על כך, מי שנהגו אבותיו על פי חכמי טנג'ר ותיטואן מותר ומי שלא, שלא יאכלו. והנה כל זה מחמת חוסר תיעוד של המציאות. בהיותי כאן במרוקו כעת ואני יודע שכעת מתחילה העונה, חפשתי ודרשתי על דג חרב קטן. ונאמר לי שטרם החלה העונה, אבל דייג אחד הפתיע אותי היום יום שישי עש"ק פרשת משפטים תש"פ שהגעתי לתיטואן, והביא לי דג קטן של 4 ק"ג. והנה התוצאות לפניכם. הדג מלא קשקשים - כלומר בשלב ראשון נראה ניילון, אבל לאט

בחיפוש התחלתי לראות קשקשים על הסכין, על המפה, על הקרטון ועוד. הכל מצולם ומוסרט. ומי כעמך ישראל! צדק רבינו הכנסת הגדולה. צדקו חכמי טנג'ר ותיטואן. הלכה למעשה הדג שלפני ודאי כשר למהדרין. והזן הזה שהוא העיקרי והמוכר של דג חרב אמיתי ודאי כשר למהדרין. רק כיון שרבים נהגו לאסור אפשר לצדד לכאן ולכאן ואפשר שזה מנהג בטעות. אבל עוד חזון למועד. מטרת כתיבת הדברים היא בראשית להביא הדברים והמציאות לפני חכמי ישראל.

ש.ז.ר.

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה * כשרות המזון * כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ * חרקים במזון * טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il

שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד.

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה

בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט

"הביאו את כל המעשר... ובחגגונו נא בזאת אמר יי צבאות אם לא אפתח
לכם את ארפות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג')

מצטרפים לבית המעשר!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

03-9030580 אתר: hamachon.co.il

בית
המעשר

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'
תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה